

Diskriminácia - podoby a formy (základné právne otázky)

Diskriminácia je vo všeobecnosti poškodzovanie, znevýhodňovanie alebo obmedzovanie jednotlivca alebo skupiny osôb z dôvodu ich pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, veku, sexuálnej orientácie, viery, náboženstva, politického či iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine, majetku, rodu alebo iného postavenia. Diskrimináciou je každé neopodstatnené nerovnaké zaobchádzanie s ľuďmi zo strany štátu alebo iných ľudí, ktorí majú istú moc, právomoci alebo sa pohybujú v prostrediach, kde sú ľudia jeden od druhého istým spôsobom závislí.

Diskriminácia môže mať podobu:

- právom zakázaného konania (medzinárodné dohovory, legislatíva Európskeho spoločenstva, napr. antidiskriminačné smernice, rozhodnutia vnútroštátnych a medzinárodných súdov, ústava, zákony, napr. Antidiskriminačný zákon, Zákonník práce a ďalšie.
- právom dovoleného konania (napr. Norimberské zákony, apartheid, neexistencia registrovaných partnerstiev v SR)

Zákaz diskriminácie v SR

[Ústava SR](#) (čl. 12 – garantuje rovnosť v dôstojnosti i právach; základné práva a slobody sa zaručujú všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie)

[Antidiskriminačný zákon](#) (č. 365/2004 Z. z.) a v spojení s ním ďalšie zákony – zakazujú diskrimináciu v oblasti zamestnania a povolania, vzdelávania, zdravotnej starostlivosti, sociálneho zabezpečenia, prístupu k tovarom a službám

Antidiskriminačný zákon zakazuje diskrimináciu z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

Antidiskriminačný zákon definuje 7 foriem diskriminácie:

1. Priama diskriminácia
2. Nepriama diskriminácia
3. Obťažovanie
4. Sexuálne obťažovanie
5. Pokyn na diskrimináciu
6. Nabádanie na diskrimináciu
7. Neoprávnený postih

1. Priama diskriminácia

- „otvorená“ diskriminácia, priame znevýhodňovanie určitej osoby v porovnaní s inou osobou
- konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii

Príklady:

- na miesto asistentky riaditeľa sa prijme mladšia a „krajšia“ uchádzačka, hoci staršia lepšie spĺňa kvalifikačné predpoklady
- Róma/Rómku nechcú obslúžiť v reštauračnom zariadení
- gej prepustený zo zamestnania kvôli sexuálnej orientácii

2. Nepriama diskriminácia

- „skrytá“ diskriminácia
- navonok neutrálne zaobchádzanie, ktoré má diskriminačný efekt („navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú osobu v porovnaní s inou osobou“)

Príklady:

- rovnaká spodná hranica výšky pre obe pohlavia pri prijímaní do zamestnania
- požiadavky na oblečenie v zamestnaní – napr. zákaz nosiť pokrývku hlavy (môže ísť o nepriamu diskrimináciu na základe náboženstva alebo viery)
- nepriama diskriminácia nemusí byť vždy protiprávna – ak je objektívne odôvodnená sledovaním oprávneného záujmu a prostriedky na jeho dosiahnutie sú primerané a nevyhnutné

3. Obťažovanie

- také správanie, ktoré narúša ľudskú dôstojnosť, fyzickú a duševnú integritu určitej osoby. V zákone je definované ako „také správanie, v dôsledku ktorého dochádza alebo môže dôjsť k vytváraniu zstrašujúceho, nepriateľského, zahanbujúceho, ponižujúceho, potupujúceho, zneuct'ujúceho alebo urážajúceho prostredia, a ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť zásah do slobody alebo ľudskej dôstojnosti.“

Príklady:

- schválnosti na pracovisku, posmešky, ironické poznámky, gestá, ohováranie, neopodstatnené zadávanie úloh...

4. Sexuálne obťažovanie

- verbálne, neverbálne alebo fyzické správanie sexuálnej povahy, ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť narušenie dôstojnosti osoby, a ktoré vytvára zstrašujúce, ponižujúce, zneuct'ujúce, nepriateľské alebo urážlivé prostredie.

Príklady:

- potľapkávanie po zadku, nechcené dotyky, cmukanie, hvízdanie, komentovanie častí tela, vylepovanie plagátov nahých žien...

5. Pokyn na diskrimináciu

- spočíva v zneužití podriadenosti osoby na účel diskriminácie tretej osoby

Príklady:

- šéf/ka firmy dá pokyn personalistovi/ke, aby sa zbavil/a tehotnej zamestnankyne; dekan právnickej fakulty dá neformálny pokyn, aby sa na katedru trestného práva prijímali iba muži

6. Nabádanie na diskrimináciu

- podobná situácia ako pri nabádaní, ale podnet na diskrimináciu je menej autoritatívny (napr. nenápadná, dobre mienená „rada“)
- „presvedčanie, utvrdzovanie alebo podnecovanie osoby na diskrimináciu tretej osoby“

7. Neoprávnený postih

- konanie alebo opomenutie, ktoré je pre osobu, ktorej sa týka, nepriaznivé a priamo súvisí:

- s domáhaním sa právnej ochrany pred diskrimináciou (vo svojom mene alebo v mene inej osoby)
- s podaním svedeckej výpovede alebo vysvetlenia alebo súvisí s inou účasťou tejto osoby v konaní vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania
- so sťažnosťou namietajúcou porušenie zásady rovnakého zaobchádzania

Zákaz diskriminácie (priamej, nepriamej, obťažovania...) predstavuje jednu zo zložiek tzv. zásady rovnakého zaobchádzania, ktorá spočíva ešte aj v povinnosti prihliadať na dobré mravy na účely rozšírenia ochrany pred diskrimináciou a v povinnosti prijímať preventívne opatrenia na ochranu pred diskrimináciou.

Povinnosť dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania má každý a každá.

Súvisiace články:

- [Zvýhodnenie iných kole ľuďom oči](#)
- [Nenechajte sa zastrašovať a ničieť](#)
- [Učili sa aj vzájomnej tolerancii](#)
- [Konferencia k 20. výročiu Dohovoru o právach dieťaťa](#)